

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор"

в област на висше образование: 1. Педагогически науки

професионално направление: 1. 2. Педагогика, докторска програма

„Теория на възпитанието и дидактика”

Автор: Невена Владимирова Минчева

Тема: Личностната типология и лидерският стил при управление на
конфликти от учители в гимназиален етап на обучение

Научен ръководител: проф. д-р Нели Бояджиева

Рецензент: проф. д-р Клавдия Сапунджиева, СУ "Св. Кл. Охридски"

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Невена Минчева е родена през 1965 г. Завършила е психология в СУ „Св. Кл. Охридски” през 1991 г. Работи като училищен психолог в Софийска гимназия по строителство, архитектура и геодезия „Христо Ботев”. Тя е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Социална педагогика и социално дело”.

Всички етапи по процедурата са спазени, а представените документи са съобразени с Правилника за развитие на академичния състав на СУ.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертацията е значима не само в педагогически контекст, но и в по-широк социалнопедагогически и психологически контекст, тъй

като дава възможност да се проучи дали у учителите съществува нагласа за лично усъвършенстване по посока на формиране на лидерски умения и разрешаването на конфликти. Изследването диагностицира предпочитаните от учителите стилове на ръководство, обосновава теоретично и търси емпирични доказателства за определянето на ефективни подходи за изработване на програма за ефективно лидерство, а в по-конкретен план - ориентира за избора на най-подходящата стратегия за разрешаване на конфликти в училищна среда, съобразно конкретната ситуация.

3. Познание на проблема

Дисертацията е самостоятелно изследване, което показва теоретичната подготовка, емпиричните резултати и личния опит на автора по изследваните проблеми. Докторантът показва сериозно отношение и стремеж към прецизност по отношение на стила и начина на представяне на данните. Анализирани са достатъчно като обем литература, която представя актуалното състояние на проблема – 93 източника на кирилица, 57 – на латиница и 16 интернет източника, 5 приложения и 87 таблици. Освен това е важно да се спомене, че професионалната ангажираност на докторанта и конкретните дейности, които извършва като училищен психолог са пряко обвързани с проблематиката и темата на дисертацията. Може да се каже, че Невена Минчева е потопена в практическите казуси на изследваните проблеми и познава тяхната актуалност не само като теоретичен факт, но и като всекидневен, реален професионален опит.

4. Методика на изследването

Изследователската концепция е ясно формулирана, структурирана и обоснована. Основната теза на изследването насочва към стремеж да се очертае актуалният личностен профил на учителя от гимназиален етап на обучение като образователен мениджър, както и уменията му за справяне с конфликти и нагласите за повишаване на компетентностите в това отношение. Това е *реален принос*, тъй като проблемът е недостатъчно изследван и е актуален, особено в контекста на съвременните идеи за управлението на класа.

Използваните методи са подходящи и с различна/разнообразна изследователска тежест, което дава възможност за цялостно и многостранно представяне на проблемите, свързани с темата. Специално място е отделено на въпросника на Дейвид Кейрси и социониката/Майерс Бригс, което е оригинален и подходящ подход.

5. Структура и характеристика на дисертационния труд

В структурно отношение дисертацията се състои от увод, четири глави, резултати, изводи, заключение, библиография, приложения – 220 страници основен текст. В първа глава основният анализ е посветен на лидерството – определения, теории, лидерски стилове и роля на учителя в това отношение. Втора глава представя основните идеи и концепции от теориите за управлението на конфликтите в училищна среда. Трета глава анализира психологичната типология, както и личностния профил на българските учители. Четвърта глава представя емпиричното изследване - качествен и количествен анализ чрез математическа и статистическа обработка на данните. Изследвани са 105 гимназиални учители от София, Перник и Видин. Изведени са резултати и изводи по посока на: личностните особености, стила при разрешаването на конфликти и лидерския стил. По-конкретно: представени и анализирани са данни за

предпочитанията към различните стратегии за разрешаване на конфликти; анализирани са на лидерските стилове „Ориентация към хората” и „Ориентация към задачата”; изведена е статистическата зависимост между лидерския стил и променливите – квалификация „Учител”, пол, възраст, стаж, стратегиите за разрешаване на конфликти, образователна степен и др.; анализирана е връзката между избора на стратегия, класно ръководство и придобита ПКС; изследвана е връзката личностната типология и личностния стил и са проверени връзките между личностната типология и лидерските стилове „Ориентация към хората” и „Ориентация към задачата”; изследвана е личностната типология и връзката между стратегиите за разрешаване на конфликти и личностната типология чрез регресионен анализ; извършен е честотен и корелационен анализ на въпросите от анкетата. Може да се каже, че изследваният проблем е анализиран многопластово, многопосочно и на различни равнища. Това е *реален принос*, чрез който се обогатява арсеналът от подходи, методи и стилове за управление на класа и се очертава профилът на гимназиалния учител по посока на справяне с конфликтни и проблемни ситуации.

Направените изводи и обобщения следват анализите в текста и имат непосредствена практическа педагогическа и психологическа значимост.

6. Преценка на приносите и авторството на докторанта

Дисертацията е лично дело на докторанта, а текстът коректно представя автори, концепции и изследвания по темата. Изведените приноси са коректни и следват както основната идея на автора, така и анализите от дисертационния труд. Трудът дава данни и резултати в недостатъчно проучено изследователско поле, което само по себе си е

принос, чрез който се обогатява не само педагогическата теория, но и профилът на учителя – ръководител на класа и мениджър.

7. Автореферат и публикации

Авторефератът представя основните постижения на труда. Налице са 3 самостоятелни публикации.

8. Бележки и препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам публикация – статия в сп. „Педагогика” или „Психология”.

Изведените препоръки биха могли да са още по-конкретни и програмно ориентирани. Данните от емпиричното изследване би могло да се представят още по-структурирано и по-обединено около водещата идея.

На с. 207 в изводите се посочва, че в ситуация на конфликт учителите предпочитат да търсят помощ от външна институция и тълкуванието на този факт е по посока на това, че е разколебана вярата в училището като институция и място за защита. Приемам го, но **въпросът ми е**: Не показва ли това и още нещо, едно по-широко тълкувание – „бягство” от дългосрочна възпитателна работа и усилия и делегиране на отговорност на други/външни институции? Още повече, че на второ място като подпомагащ фактор се сочи училищният психолог и педагогическият съветник, т.е. пак в училищната институция? И още един **въпрос**: Как по-подробно бихте разтълкували факта – с. 191, че за 90, 5% от учителите най-ефективната стратегия за разрешаване на конфликти е „печеля-печелиш”?

Обобщение: Дисертацията представя актуален и значим проблем. Изследването има основните качества на дисертационен труд. Резултатите и изводите имат конкретно научно-практическо значение за педагогическата теория и училищната практика, за насоките за квалификация на гимназиалните учители и уменията им да разрешават конфликти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дисертационният труд има редица безспорни качества и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото прилагане. На основата на посочените приноси давам своята **положителна оценка** и предлагам Невена Владимирова Минчева да получи образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика”.

02. 02. 2021 г.

проф. дпн Клавдия Сапунджиева